

MAschappij ~

kritische

VAK ~

maandelijks
kosmoschrift

'71 nr.2

BEWEGING

maat ~ **HAPPIJ**

vakbeweging **CHE**

MAANDELIJKS KOSMOSCHRIFT Nr. 2, 1971

MAATSCHAPPIJ-KRITISCHE VAKBEWEGING

INHOUD

1. Inleiding: Maatschappij-kritiek en vakbeweging	pag. 1
2. Uitgangspunten	pag. 2
3. Onze mening over het actieprogramma	pag. 8
4. Wat gaan wij verder doen?	pag. 11
5. Toelichting op vakbondsvergaderingen	pag. 12
6. Lijst van sympatisanten	pag. 13

1. MAATSCHAPPIJ-KRITIEK EN VAKBEWEGING

Met deze brochure vraagt de *Werkgroep voor een Maatschappij-kritische Vakbeweging* uw aandacht.

Wij hebben deze werkgroep op 7 oktober 1970 opgericht met 26 actieve vakbondsmensen, leden, kaderleden en bestuurders. Zonder dat wij daar propaganda voor hebben gevoerd, is de werkgroep in enkele maanden als vanzelf uitgegroeid tot een gezelschap van ruim honderd onder-tekenaars van de hierbijgaande uitgangspunten.

Zonder dat ze nu elke zin van deze door de initiatiefnemers opgestelde tekst hoeven te onderschrijven, verklaren zij zich met de grote lijnen daarvan akkoord. Op basis daarvan dringen zij er gezamenlijk op aan, dat de nederlandse vakbeweging zich daadwerkelijk gaat inzetten voor fundamentele veranderingen in onze samenleving. Wij willen daartoe met zoveel mogelijk leden van onze vakbonden in gesprek komen.

Waarom?

Omdat wij zonder een fundamentele verandering in de maatschappelijke machtsverhoudingen als vakbonden onze taak als belangenbehartiger van de werknemers niet goed meer kunnen vervullen.

Onze loonsverhogingen worden telkens weer achterhaald door de prijzen.

Bedrijven worden onder onze handen verkocht of gesloten.

Machtige kapitaalgroepen dringen ons lucht- en watervervuilende bedrijven op, tegen alle machteloze protesten in.

Dit kapitalistische stelsel moet als zodanig verdwijnen.

Vooraf ook omdat wij anders *zelf* als werknemers er aan blijven meehelpen dat de bevolking van de derde wereld nog erger wordt opgejaagd en uitgebuit dan wij zelf.

Hoewel wij voorstander zijn van verantwoorde en niet op ons eigenbelang gerichte ontwikkelingshulp, bestaat de beste solidariteit uit de bestrijding van het maatschappelijke stelsel waarvan wij ook zelf het slachtoffer zijn.

Hoe bereiken wij die andere vakbewegingskoers?

In de eerste plaats door een gesprek hierover met de leden van de vakbeweging. Door telkens weer en overal aan te dringen op democratisering van de vakbeweging zelf.

Doordat onze vakcentralen zich in hun werkwijze zozeer hebben aangepast aan het beleid van regering en werkgeversorganisaties, wordt er veel te veel van bovenaf beslist en veel te weinig van onderop meegesproken.

Wij willen geen klein groepje zijn, dat het nu eens anders wil en daarvoor een bond in de bond zou gaan oprichten.

Er is al verdeeldheid genoeg.

Wij willen de leden en kaderleden oproepen om zelf op de daarvoor bestemde vakbondsvergaderingen te gaan mee-diskussiëren en *zelf* te beslissen.

Daarom brengen wij onze gedachten met deze brochure onder meer onder de aandacht van de besturen van plaatselijke vakbondsafdelingen en centrales. Wij vragen hen deze stellingen met hun leden in bespreking te brengen.

U treft in deze uitgave ook een aantal namen en adressen aan van mensen, die bereid zijn onze stellingen op vergaderingen toe te lichten.

Ook ieder vakbondslid die deze uitgave ontvangt, vragen wij om zijn bestuur en zijn kollega's in het bedrijf, tot deze discussie uit te nodigen!

2. UITGANGSPUNTEN VAN DE WERKGROEP VOOR EEN MAATSCHAPPIJ-KRITISCHE VAKBEWEGING

1. Bij de meningsvorming over het gewenste beleid van de vakbeweging zal men zich moeten baseren op de vraag wat de doelstellingen, wat de meest wezenlijke taken van vakbonden zijn. Wij beschouwen de vakbeweging primair als een door actieve werknemers zelf geschapen en door henzelf te beheersen organisatie, die ten doel heeft om de waarden en belangen van de in loondienst werkende bevolking in de maatschappij tot gelding te brengen.

Die waarden en belangen leiden ertoe, dat de vakbeweging tenminste twee taken als zijn voornaamste opdracht moet beschouwen:

- a. de verbetering en bescherming van de arbeids- en levensomstandigheden van de werknemers binnen de bestaande maatschappelijke structuur;
- b. het onder de werknemers versterken van het verlangen naar een zodanige verandering van de maatschappijstructuur, dat de loondienstverhouding (met de daaruit voortvloeiende afhankelijkheid en onmondigheid) wordt omgezet in een zo groot mogelijke mate van zelfbeheer in het arbeidsleven.

Terwijl tot nu toe - overigens historisch volkomen verklaarbaar - de nadruk voornamelijk heeft gelegen op de eerstgenoemde taak, wordt het naar onze mening juist vanuit de ervaring met de belangenbehartiging steeds duidelijker dat nu en in de toekomst meer aandacht moet worden gegeven aan de tweede - en niet minder belangrijke - opdracht: maatschappijvernieuwing in de richting van fundamentele democratisering van het arbeidsleven. Het is onze overtuiging dat, in tegenstelling tot wat sommigen in de vakbeweging dikwijls aannemen, deze verbinding van de belangenbehartiging met acties tot mobilisering van de werknemers voor maatschappelijke veranderingen niet tot schade aan de belangenbehartigende taak van de vakbeweging hoeft te leiden.

2. De vakbeweging zal dan ook naar onze mening in de komende jaren niet alleen in woorden maar ook in daden ernst moeten maken met de maatschappij-kritiek, die in beginselverklaringen en in toespraken van haar leiders wordt geuit. Daartoe zal een belangrijke koerswijziging in de richting van een werkelijke radicale doorbreking van de nationale en internationale economische machtsverhoudingen noodzakelijk zijn.

Dat een radicale structuurverandering thans wenselijk zou zijn wordt door steeds breder kring beseft. De grote verschillen in welvaart en welzijn, de machteloosheid tegenover fusies en bedrijfssluitingen, de autokratische bedrijfsstructuur, de verwaarlozing van de volks-woningbouw en het tekortschieten van het volksonderwijs, de mens-onwaardige ellende in de derde wereld, de bedreiging van het menselijk leven door milieuvervuiling en oorlog drukken ons iedere dag met de neus op de feiten. Wij dreigen aan de almacht van economische grootmachten en aan onze eigen hebzucht ten onder te gaan.

3. De doorbreking van de maatschappelijke structuur zal slechts mogelijk zijn, indien de meerderheid van de werkende bevolking gaat inzien, dat deze doorbreking van de maatschappijstructuur voorwaarde is voor de opbouw van een menswaardige samenleving en dat het wel degelijk *mogelijk* is om een menswaardige samenleving tot stand te brengen.

Bij vele werknemers ontbreekt echter nog dit inzicht en/of het ontbreekt hen aan geloof dat zij de maatschappelijke structuur zodanig kunnen wijzigen, dat een menswaardige samenleving kan worden opgebouwd.

4. Een belangrijke oorzaak van deze verontrusting over, en kritiek op het huidige vakbondsbeleid is onze vrees, dat de vakbeweging door haar werkzaamheid te weinig doet om het noodzakelijke bewustwordingsproces op gang te brengen, ja zelfs dat zij zelf nog een bijdrage levert tot de moedeloosheid van velen.

De vakbeweging probeert immers de belangen van de werknemers zo goed mogelijk te behartigen, maar doordat zij zich kennelijk gebonden voelt aan de huidige maatschappelijke structuren, merken de werknemers in de praktijk, dat:

- loonsverhogingen, die wij bereiken, niets veranderen aan de onrechtvaardige welvaartsverschillen;
- vakbondsbelemmering met bedrijfssluiting hoofdzakelijk neerkomt op het afkopen van enkele gevolgen omdat er blijkbaar toch niets aan te veranderen is;
- vakbondsvergaderingen weinig of geen invloed hebben op het beleid van de vakbondsleiding.

Zo wordt de vakbeweging in de ogen van velen een machteloos apparaat. Behalve de politiek dreigt ook de vakbeweging een af te schrijven illusie te worden. Moedeloosheid en maatschappelijk nihilisme worden zo bevorderd.

5. Het eerste vereiste is daarom dat de vakbeweging zelf wordt gedemocratiseerd. Beslissingen moeten veel direkter voor rekening en verantwoording van de leden komen. Daarnaast moeten de gedachtenwisselingen en beleidsbeslissingen in de bestuursorganen van bonden en centrales openbaar zijn, behalve in die gevallen, dat wordt gemotiveerd waarom dat niet mogelijk is.

- Vakbondsstandpunten zullen niet in de eerste plaats bepaald moeten worden aan de top, waar veelal abstracte beginselen moeizaam in overeenstemming moeten worden gebracht met wat het economisch stelsel en het overheidsbeleid mogelijk maken. Standpunten moeten vooral worden vastgesteld door de leden in hun bedrijfssituatie. De leden zullen vanuit hun opvattingen van wat menswaardig en rechtvaardig is hun verlangens tegenover de bedrijven moeten formuleren.
- Vakbondsafdelingen zullen zich meer achter arbeidersakties in afzonderlijke bedrijven moeten opstellen, als de meerderheid van hun leden vindt, dat die gerechtvaardigd zijn. Daarbij zal men wel rekening moeten houden met een langs democratische weg vastgesteld centraal beleid, dat overigens zo veel mogelijk ruimte moet geven aan akties op plaatselijk niveau. In een democratische vakbeweging kan en mag de leiding ook geen staking beginnen of eindigen zonder de beslissende stem van de betrokken leden.
- Als de akties in strijd komen met de mogelijkheden van de maatschappelijke structuur, dan moet dat konflikt openlijk worden uitgevochten, opdat meer mensen de tekortkomingen in de huidige structuur zullen zien.
- De beslissing over het al of niet afsluiten van een c.a.o. dient door de leden genomen worden.
- Kritisch moet ook nagegaan worden of de organisatiestructuur en de wijze van verkiezing van bestuurders voldoende aansluiten bij de eisen van interne democratie.

6. Het vertrouwen in de mogelijkheid om als werknemers zelf invloed uit te oefenen zal, behalve door het demokratiseren van de vakbeweging, ook gestimuleerd moeten worden door het gezamenlijk optreden van alle georganiseerden in de onderneming.

Het gesprek over de samenwerking tussen de drie vakcentrales dient sterk gericht te zijn op het bevorderen van bovenbedoeld gezamenlijk optreden. De bonden moeten hiervoor mogelijkheden scheppen in hun organisatie.

7. Een ander middel tot bewustmaking is het ontketenen van sociale akties uit solidariteit met alle mede-slachtoffers van de maatschappelijke structuur.
- In het binnenland onder meer door het betrekken van zoveel mogelijk mensen bij het geven van financiële en morele steun aan o.a. stakingsakties en aan individuen, die in de knel geraakt door akties voor een rechtvaardiger samenleving.
  - In het buitenland door het geven van daadwerkelijke steun aan en voorlichting over die organisaties, die strijd voeren tegen economische grootmachten en andere onrechtvaardige structuren. Konkreet denken wij daarbij bijvoorbeeld aan het ondersteunen van het Zuidamerikaanse C.L.A.S.C.
  - Dit betekent dat de vakbeweging gebruik moet kunnen maken van het middel van de politieke staking.
8. Een werkelijk maatschappij-kritische vakbeweging, zoals die ons voor ogen staat, zou ook gekenmerkt moeten worden door konkrete opvattingen over de eisen, waaraan een toekomstige maatschappij zal moeten voldoen. Een volgende oorzaak van onze verontrusting is dan ook, dat geen duidelijke toekomstvisie het optreden van de vakbeweging beheerst.

Het ontbreken van een *alternatieve* maatschappij-visie heeft er o.a. ook toe geleid dat wij tot nu toe geen kans hebben gezien om een eensgezind en duidelijk standpunt in te nemen in het vraagstuk van de medezeggenschap. Wij zijn van mening dat de ons bij dit probleem zo vaak verlamme keuze tussen harmonie en konflikt, tussen het aanvaarden van verantwoordelijkheid of de belangenbehartiging vanuit een onafhankelijke onderhandelingspositie, geen echte kans is.

Het bereiken van meer mogelijkheden tot harmonie kan vaak niet zonder het uitvechten en overwinnen van een konflikt. Bij de vormgeving aan een echte zeggenschap gaat het om het konflikt met de machten, die in de huidige maatschappelijke structuur krachtig genoeg zijn om in feite geen medeverantwoordelijkheid, maar hoogstens medeplichtigheid toe te staan. Medeplichtigheid voor het instandhouden van een economisch systeem, dat door afhankelijkheid van internationale economische machtsverhoudingen en door de gerichtheid van de afzonderlijke ondernemingen op de kapitaalsbelangen automatisch leidt tot grote welvaartsverschillen, verwaarlozing van het welzijn, uitbuiting van de derde wereld en voortdurende bedreiging van de wereldvrede.

9. Vakbondsbeleid moet daarom naar onze mening anti-kapitalistisch zijn; moet streven naar een fundamentele demokratisering van de besluitvorming in het economisch leven.

- Daartoe zal de internationale vakbeweging, zowel via het overleg in internationale organen, als door het inzetten van haar machtsmiddelen moeten streven naar het totstandkomen van een rechtvaardige internationale arbeidsverdeling. Zo'n arbeidsverdeling moet niet meer gebaseerd zijn op het winststreven van de internationale concerns, maar op het belang van de bevolking van de Derde Wereld.
- Een met spoed te vormen Europese vakbeweging zal ook een Europese economische ontwikkelingspolitiek moeten afdwingen, waarin de voornaamste investeringsbeslissingen door een democratisch gecontroleerde overheid worden gericht op de produktie van die goederen en diensten, waaraan de maatschappij werkelijk behoefte heeft.

10. In het streven naar democratisch vastgestelde planning van de internationale en nationale economische ontwikkeling past een radikale democratisering van de onderneming, waarbinnen de werknemers zich medeverantwoordelijk kunnen voelen voor de gezamenlijke bijdrage aan het maatschappelijk welzijn.

Dit wil geenszins zeggen dat er in zulke democratisch beheerde bedrijven geen deskundige funktionarissen zijn, die de bedrijfsproblemen vakkundig moeten aanpakken en leiding geven aan de werkzaamheden. Maar dan wel binnen het kader van een bedrijfsbeleid dat gezamenlijk is bepaald. En ook met het afleggen van een echte verantwoording.

11. Wij zijn van mening, dat de aktie voor arbeiderszelfbestuur, in verbinding met doelbewuste solidariteitsakties voor ontwikkelingsgebieden in binnen- en buitenland, een goed uitgangspunt is van democratisering van het economisch leven in zijn algemeenheid.

Wij vragen de vakcentrales dan ook om met spoed de aanbevelingen uit het rapport "Baas in eigen bedrijf" over te nemen. De in dit rapport bepleite verdere studie over de mogelijkheden van en belemmeringen voor arbeiderszelfbestuur, kan en moet naar onze mening bovendien gepaard gaan met het ontwikkelen van akties om de werknemers te mobiliseren voor de gedachte dat zij het - binnen de onder punt 10. bedoelde planning - uiteindelijk zelf in de onderneming voor het zeggen moeten hebben.

12. Wij zijn van mening, dat deze stimulering van de wil om als werknemers gezamenlijk invloed uit te oefenen ernstig wordt gehinderd doordat de huidige ondernemingsraad door haar structuur te weinig mogelijkheden biedt om de meningen en belangen van het personeel tot gelding te brengen.

Als eerste stap in de richting van arbeiderszelfbestuur zullen wij er daarom als vakbonden voor moeten zorgen, dat o.a. door activiteiten van onze leden in de bedrijven de ondernemingsraden worden omgevormd tot werkelijk van de directie onafhankelijke organen. In sommige situaties kunnen ook stakingen en bedrijfsbezettingen leiden tot de vorming van bedrijfs- of personeelsraden, die namens de werknemers de gang van zaken in het bedrijf controleren.

13. De leiding van de vakbeweging moet zichzelf niet in de eerste plaats zien als de belangrijkste vertegenwoordigster van de "faktor arbeid" (wat een beledigende vergelijking met het dode kapitaal!), die samen met de werkgevers en de overheid het nationale beleid binnen de mogelijkheden van het economisch stelsel moet bepalen.

Een belangrijker taak voor de vakbewegingsleiding is naar onze mening, om als voorhoede in de strijd voor een betere samenleving, de gezamenlijke acties vooral te richten op *die* punten, waar de onhoudbaarheid van de huidige machts- en inkomensverhoudingen het duidelijkst kan worden aangetoond, of waar voorwaarden geschapen worden die de bewustwording daarvan bevorderen.

Wij denken hierbij aan:

- wezenlijke verbetering van vorming- en onderwijsmogelijkheden voor het arbeiderskind en de werkende jeugd;
- een inkomenspolitiek die de verschillen tussen alle soorten inkomens aanzienlijk terugbrengt. Daartoe verhoging van het minimumloon en instelling van een maximum-inkomen.
- rechtstreekse werknemerscontrole in de bedrijven op het in acht nemen van deze inkomensnormen en het garanderen van personeelsbelangen onder andere bij reorganisaties;
- solidariteit met de uitgebuitenen in de derde wereld door het ontwikkelen en ondersteunen van die vormen van ontwikkelingshulp, die hen en hun strijd werkelijk ten goede komen;
- ondersteuning van sociale acties voor een rationale economische ontwikkeling in eigen land en tegen de verstikking en milieuvervuiling in industriegebieden.

Wij realiseren ons, dat voor de verwerkelijking van deze eisen een belangrijke structuurwijziging van de maatschappij noodzakelijk zal zijn. Het naar voren brengen van zulke eisen binnen de huidige structuur is daarom niet altijd even aantrekkelijk. Van een maatschappij-kritische vakbeweging menen wij ze te mogen vragen.

14. Verwezenlijking van de bovengenoemde verlangens vraagt een ingrijpende herziening van de vakbondsstrategie. Het zwaartepunt van de vakbewegingsactiviteit zal moeten worden verlegd van de top-overlegorganen naar gespreks- en actiegroepen met de leden in de bedrijven. Te vaak legt de vakbondsleiding zich zonder overleg met de le-

den vast in allerlei advies- en overlegorganen, waarin zij bovendien soms een feitelijke minderheidspositie inneemt.

De door ons voorgestane strategie gaat uit van een bewust streven om protestuiting, belangenbehartiging en maatschappij-hervorming met elkaar in verbinding te brengen en te houden.

Voorwaarden daartoe zijn:

- Onderhandelings-eisen die door de leden zijn bepaald vanuit hun arbeidssituatie.
- Een zo groot mogelijke openbaarheid van het onderhandelings-proces.
- Duidelijke demonstratie van de tegenstrijdige belangen en posities van de onderhandelende partijen.
- Beperking van de te aanvaarden maatschappelijke verantwoordelijkheid tot het noodzakelijke. Geen zover gaande verantwoordelijkheid, dat de vakbeweging de onvrede onder zijn leden niet meer zelf tot uiting kan brengen.

Het niet ontwikkelen van een dergelijke strategie betekent, dat het initiatief voor sociale actie aan anderen wordt gelaten, die niet altijd het belang van de werknemers op het oog hebben. Het gevolg is niet alleen dat de vakbeweging in zulke situaties reageert op feiten en gebeurtenissen achteraf, maar ook, dat verwarring en verdeeldheid onder de werkende bevolking ontstaan en de acties onvoldoende worden gericht op wezenlijke maatschappelijke verandering. De snelle opkomst van actie-groepen - van Strokarton tot Arbeidersmacht, van de Aktiegroep Gerzon tot zelf actie-voerende ondernemingsraden - zal de vakbeweging de ogen moeten openen voor het feit, dat de tijden veranderd zijn en de bakens verzet moeten worden.

Het door de vakcentrales aangekondigde gesprek in brede kring over positie en taak van de vakbeweging zal daarom naar onze mening vooral moeten leiden tot het ontwikkelen van een nieuwe strategie.

Utrecht, 2 oktober 1970.

3. ONZE MENING OVER HET AKTIE-PROGRAMMA

Op 25 november 1970 kwam onze werkgroep opnieuw bijeen en werd ondermeer een discussie gewijd aan het ontwerp-actieprogramma van de drie vakcentrales.

Op basis van de discussie werd een verklaring opgesteld, die wij hieronder laten volgen.

Kritische kanttekeningen bij het ontwerp-actieprogramma van de drie vakcentrales.

1. Het uitbrengen van actieprogramma's vlak voor de verkiezingen brengt

met zich mee dat de inhoud daarvan sterk het stempel draagt van een "politiek verlanglijstje" gericht op *nationale problemen*.

Hoe wenselijk op zichzelf ook, het gevaar is groot dat daardoor de aandacht wordt afgeleid van de noodzaak een concreet actie-program te ontwerpen voor de vakbeweging zélf, gericht op emancipatie en belangenbehartiging van de leden in en vanuit hun arbeidssituatie.

De werkgroep dringt er op aan volgend jaar met een dergelijk "eigen" aktieprogram te komen en is bereid daarvoor bijdragen te leveren. In de wijze waarop een dergelijk program tot stand komt, zullen echter in een veel eerder stadium dan nu is gebeurd, de vakbondsafdelingen betrokken dienen te worden.

2. Mede door de accentuering van landelijke vraagstukken is het actie-program zelfs voor deskundigen nauwelijks meer in zijn geheel te overzien. Voor het vakbondskader in de regio en op plaatselijk niveau is het stuk vrijwel *onleesbaar* geworden.

De vakbeweging roept hiermee het gevaar op de afstand tussen leiding en leden nog verder te vergroten en mist op deze wijze de mogelijkheid via dit ontwerp-actieprogram inspirerend op de beweging te werken.

3. Het weinig inspirerende karakter van het ontwerp-actieprogram vloeit bovendien logisch voort uit het feit dat men kennelijk heeft volstaan met het aangeven van verlangens die - gegeven de huidige politieke verhoudingen en de huidige maatschappelijke structuur - op korte termijn te verwezenlijken lijken. Het is daardoor geen bijdrage tot *bewustwording* van de noodzaak om de dienstbaarheid van overheidsbeleid en arbeidsverhoudingen aan het kapitalistisch systeem te doorbreken.

4. Dit is temeer te betreuren omdat in de aanhef van het ontwerp onder de titel "Wil tot vernieuwing" wel een aantal *verwachtingen* worden gewekt, die echter met de vervolgens aangegeven middelen nooit bereikt kunnen worden.

Wij missen de duidelijke uitspraak:

- dat voor werkelijke ontwikkelingshulp een einde moet worden gemaakt aan de internationale uitbuiting door kapitalistische grootmachten;
- dat voor een rechtvaardiger inkomensverdeling het instellen van een voor iedereen geldend maximum-inkomen noodzakelijk is;
- dat voor de bescherming van de belangen van werknemers en samenleving bij fusies en concentraties tijdige openbare bespreking van de problemen nodig is, waartegen het kapitalistische systeem zich verzet;

- dat werkelijke demokratisering van de onderneming niet bereikt kan worden door de in het ontwerp-actieprogramma aanbevolen "experimenten", onder goedkeuring van de ondernemer, maar dat arbeiderszelfbestuur alleen in harde strijd kan worden afgedwongen;
  - dat voor een succesvolle strijd ter verwezenlijking van een democratisch arbeidsbestel niet een magere verruiming van het stakingsrecht voor vakbonden nodig is, maar de onvoorwaardelijke erkenning van de stakingsvrijheid als een grondrecht van arbeiders.
5. De grote nadruk die bij de presentatie van het ontwerp-actieprogramma is gelegd op de gesuggereerde noodzaak om te kiezen voor een meer of minder vergaande belastingverhoging lijkt ons voor een vakbeweging die zijn leden wil mobiliseren voor een belangrijke verbetering van de kollektieve voorzieningen, een *strategische blunder*.

In de eerste plaats omdat ten onrechte de indruk wordt gewekt, dat elke verbetering van deze voorzieningen door de vakbondsleden zelf moet worden opgebracht. Dit ondanks de scheve inkomens- en vermogensverdeling en de onmogelijkheid als vakbeweging ervoor te zorgen dat de opgebrachte belastingen ook in het belang van de bevolkingsgroepen zullen worden gebruikt.

In de tweede plaats omdat daardoor de indruk wordt gewekt dat de vakbeweging zich nu al eenzijdig vastlegt op een matiging van onze inkomenseisen, terwijl thans reeds vaststaat dat de industrie zal voortgaan met het opjagen van de konsumptieverlangens. De vakbeweging kan en mag niet weer de enige beschermer van de betalingsbalans worden.

In de derde plaats omdat deze nadruk op het probleem van de financiering der kollektieve voorzieningen de aandacht afleidt van de bijdrage die onze leden zelf kunnen leveren door het deelnemen aan sociale akties voor beter onderwijs, woningbouw en leefbaarheid. Een betere samenleving wordt niet bereikt door de bereidheid materiële mogelijkheden ter beschikking te stellen aan werkgevers en overheid, die er kennelijk toch niet toe bereid zijn de voorwaarden voor die betere samenleving te scheppen.

Wij vragen de vakcentrales zelf duidelijk voor radicale verbeteringen te kiezen en de leden in dat kader op te roepen aktie te voeren. Laat het volgende actieprogramma echt een programmering van akties zijn.

4. WAT GAAN WIJ VERDER DOEN?

Het is reeds gebleken, dat de gepubliceerde veertien uitgangspunten én onze verklaring over het ontwerp-actieprogramma in de vakbeweging een aantal discussies hebben losgemaakt.

Wij willen daarmee verder gaan. Wij zijn er ons van bewust, dat een deelgerichte vakbondsstrategie concreter moet worden uitgewerkt dan tot nu toe door ons werd gedaan.

Wij hebben gemerkt dat vele vakbondsleden op basis van onze uitgangspunten met ons verder willen praten.

Dat kan

In de eerste plaats door regionale bijeenkomsten die wij willen houden. Ieder vakbondslid dat op deze bijeenkomsten wil bijdragen aan de verdere concretisering van onze opvattingen over een maatschappij-kritische vakbeweging is welkom.

Laat hij zich melden op ons contactadres:
H.Wallenburg, Woonstede 71, Den Haag.

In de tweede plaats door de werkgroepen die zich onder onze sympatisanten hebben gevormd, die elk een speciaal onderwerp verder uitdiepen.

Het gaat daarbij tot nu toe om:

- verkiezings- en beslissingsprocedures (demokratie in de vakbeweging)
- stakingsrecht
- ondernemingsraden en zelfbestuur
- werkende jeugd en opleiding

Zij die daaraan willen meedoen, of het initiatief willen nemen om een ander punt verder uit te werken, verzoeken wij dat ook aan onze sekretaris te berichten.

Resultaten van al dit werk hopen wij ook weer aan de bestuursorganen van de vakbeweging ter bespreking door te geven. Zo hopen wij ook van onderop een bijdrage te leveren aan de meningsvorming onder het kader. Dit lijkt ons destemee van betekenis, omdat door de samenstelling van onze werkgroep *dezelfde gedachten in alle drie de vakcentrales tegelijk* aan de orde worden gesteld.

Dat kan bovendien een bijdrage zijn aan de in brede kring zo noodzakelijk geachte eenheid in de vakbeweging.

5. TOELICHTING OP VAKBONDSVERGADERINGEN

Onderstaande personen zijn bereid op leden- en kadervergaderingen een mondelinge toelichting te geven op onze voorlopige uitgangspunten voor een maatschappij-kritische vakbeweging en om daarover te discussiëren.

Herman Bode	Ten Veldestraat 87	De Meern
Jaap van der Doef	A.Thaelaan 39	Utrecht
Pier van Gorkum	Prof.Lorentzlaan 55	Zeist
Stan Poppe	v.Alkemadelaan 55	Den Haag
Herman Wallenburg	Woonstede 71	Den Haag
C.N.M.Commandeur	Zeisterweg 98	Odijk
A.H.Woonings	van Hogendorpplantsoen 22	Dordrecht
J.Koorevaar	de Lannooystraat 146	Den Haag
G.H.Terpstra	Scharlakendreef 22	Utrecht
J.N.Pot	Perine 116	Zaandam
J.W.Martijn	van Dortstraat 48	Haarlem
D.Visser	Treubstraat 153	Katwijk
J.Stekelenburg	van Leeuwenhoekstraat 32	Leeuwarden
A.van de Veen	Matenalaan 157	Arnhem
J.Hengst	van Dolhofstraat 21	Venlo
J.H.Berghout	Wilhelminastraat 90	Berkel (ZH)
C.Schelling	Hoodrift 44b	Rotterdam
K.Koornstra	Rozenplantsoen 21	Moordrecht
J.Huige	Amsterdamsestraatweg 8	Utrecht
G.Gijzen	Rubicondreef 38	Utrecht
R.M. van der Horst	Stoomgemaalstraat 25	Amsterdam-18
H.Rijnbout	Scarlattistraat 30	Zwolle
J.van Montfoort	Van Spanjelaan 4	Utrecht
W.Baars	Ambachtsherenlaan 1404	Zoetermeer

Adres Werkgroep Maatschappij-kritische Vakbeweging
Woonstede 21, 's-Gravenhage.

6. LIJST VAN SYMPATISANTEN

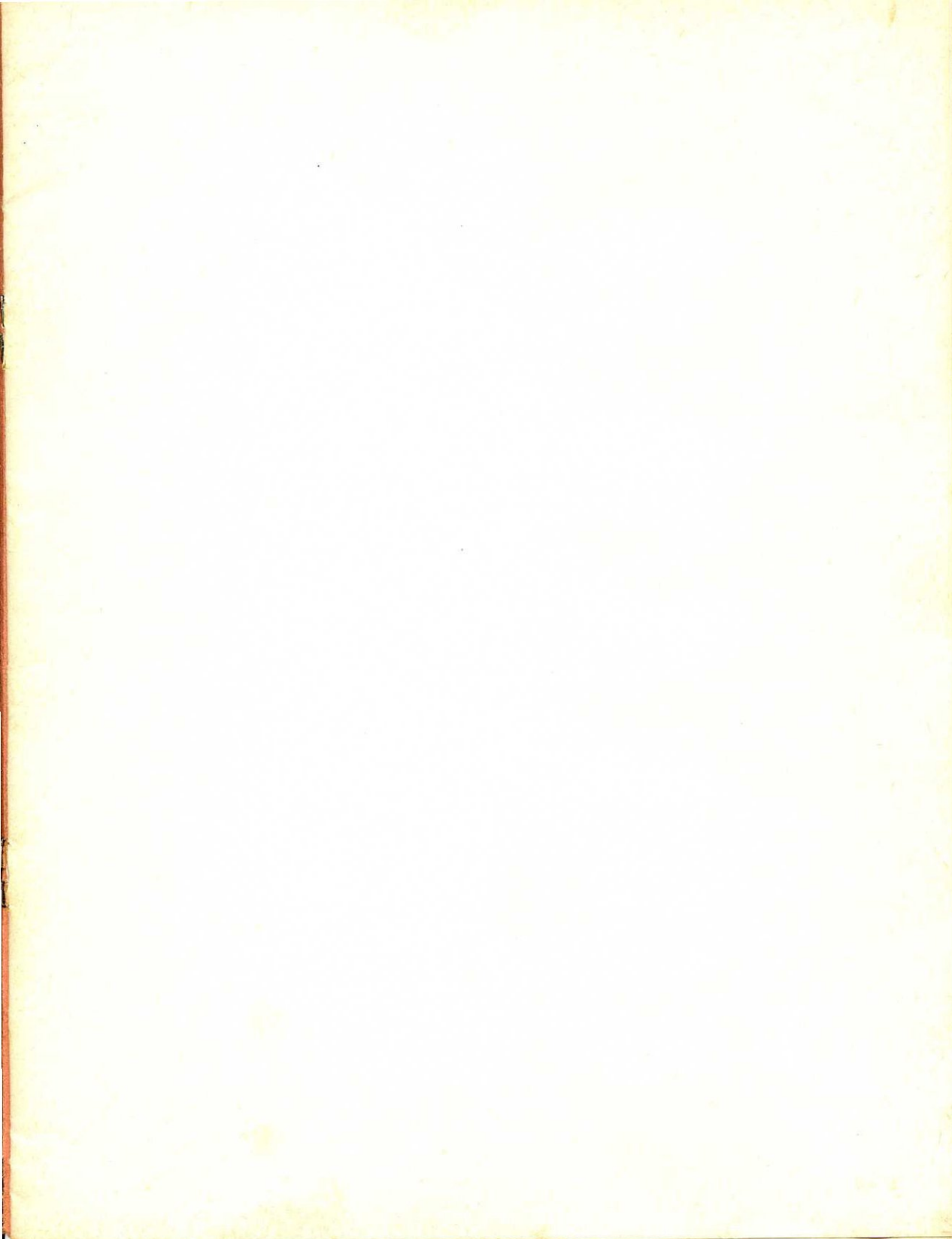
Onderstaande vakbondsleden hebben in grote lijnen hun instemming betuigd met de uitgangspunten, opgesteld door de werkgroep voor een maatschappij-kritische vakbeweging.

naam	plaats	vakbond	
A.Th.Albers	Beverwijk	St.Eloy	NKV
J.C.Andries	Utrecht	ABVA	NVV
W.Baars	Zoetermeer	Mercurius	NVV
S.Bakker	Beverwijk	KWJ	NKV
J.H.Berghout	Berkel	KBV	NKV
H.A.Bode	de Meern	St.Eloy	NKV
M.Broekmeyer	Amstelveen	ABVA	NVV
M.G.J.Buijs	Nijmegen	ABVA	NVV
C.N.M.Commandeur	Odijk	KLP	NKV
J.Cuperus	Stiens	Metaal	NVV
W.van Dam	Renkum	NCVHP	CNV
B.Damhuis	Utrecht	KABO	NKV
mej.L.Dekker	Beverwijk	KWJ	NKV
J.F.M.Dellaart	den Haag	KABO	NKV
J.C.van der Doef	Utrecht	KBV	NKV
P.Dokman	Leerdam	NBV	NVV
A.Doornein	Dordrecht	Metaal	NVV
H.H.Drenth	den Haag	ABVA	NVV
J.H.van Eerden	Uitgeest	BHP	NKV
A.Elsenaar	Eindhoven	Metaal	NVV
J.Engels	Leiden	ABTK	NVV
J.ter Elst	Eindhoven	St.Eloy	NKV
J.Geerts	Amsterdam	BVA	NKV
J.van Geffen	Rotterdam	ABVA	NVV
A.Goossens	Meerssen	NKBB	NKV
P.H.van Gorkum	Zeist	NCVHP	CNV
B.Gotjé	Rotterdam	NVV-jongeren	
G.Gijzen	Utrecht	NKBB	NKV
H.v.d.Haak	Haarlem	Mercurius	NVV
D.C.de Haan	Rotterdam	NCVHP	CNV
W.C.M.Hagenaars	Bergen o.Zoom	St.Willibrord	NKV
J.Hengst	Venlo	KBV	NKV
H.Hermans	Utrecht	NVJ	NKV
H.Heijstee	Utrecht	NKGB	NKV
H.Hoefnagels	Nijmegen	KABO	NKV
H.Hofs	Nijmegen	ABVA	NVV
J.Huige	Utrecht	NKBB	NKV
R.M.v.d.Horst	Amsterdam	ABC	NVV
J.Jetten	Amsterdam	AVB	NVV
A.J.de Jong	Amsterdam	ABVA	NVV

E.D.J.de Jongh	Monnikendam	ABVA	NVV
M.van Klaveren	Purmerend	Mercurius	NVV
H.Knoester	den Haag	ABVA	NVV
A.Koers	Wapenveld	ABC	NVV
W.J.Koning	Utrecht	ABVA	NVV
P.de Koning	Etten	KABO	NKV
K.Koomstra	Moordrecht	AVB	NVV
M.I.M.Kruse	Oss	NCVHP	CNV
J.M.Kwakkenbos	Breda	KABO	NKV
J.Koorevaar	den Haag	NCVHP	CNV
S.Kroon	Hilversum	NBT	
K.de Knegt	Maarssen	Mercurius	NVV
A.Kiburg	Amsterdam	Bouw	NVV
A.Lanting	Nieuw Leusen	Metaal	CNV
C.van Leeuwen	Rotterdam	KBV	NKV
B.Leferink	Utrecht	KWJ	NKV
T.van Lieshout	Eindhoven	St.Eloy	NKV
L.de Man	Dordrecht	Mercurius	NVV
J.W.Martijn	Haarlem	Metaal	NVV
C.J.Mentz	Purmerend	NKGB	NKV
W.Meyer	Hengelo	ABOP	NVV
J.van Montfoort	Utrecht	Metaal	NVV
S.A.Mol	Nw.Loosdrecht	HBV	CNV
J.C.den Nijs	Utrecht	NKBB	NKV
K.Noorderwier	Deventer	Mercurius	NVV
A.P.Naaktgeboren	Rijswijk ZH	Metaal	NVV
H.Pelgrim	Beverwijk	Metaal	NVV
M.Plekker	Amsterdam	Metaal	NVV
R.Poncia	Utrecht	KWJ	NKV
J.N.Pot	Zaandam	Mercurius	NVV
K.Pot	Rotterdam	NBV	NVV
C.Poppe	den Haag	Mercurius	NVV
C.Post	Rotterdam	NVV-jongeren	
G.van Pijkeren	Elburg	AVB	NVV
J.Quispel	Rotterdam	NBV	NVV
J.J.Ramondt	Amsterdam	NCBO	CNV
P.Reckman	Odiijk	NCVHP	CNV
L.K.Regenbogen	den Haag	Mercurius	NVV
H.A.J. de Ruijter	Eindhoven	KLP	NKV
H.Rijnboutt	Zwolle	Mercurius	NVV
G.A.Roosen	Noordwijk.a.Z.	NKBB	NKV
S.Salmons	Uithoorn	Metaal	NVV
H.P.Schmitz	Utrecht	BVA	NKV
J.Schaefer	Amsterdam	AVB	NVV
C.Schelling	Rotterdam	AVB	NVV
E.Schut	Rotterdam	ABVA	NVV
P.Smulders	Haarlem	ABOP	NVV

J.Stekelenburg	Leeuwarden	Mercurius	NVV
R.J.Sierksma	Amsterdam	ABVA	NVV
P.van der Valk	den Haag	Mercurius	NVV
H.Tippersma	Oosterwolde	ABVA	NVV
J.Tuk	Rotterdam	ABC	NVV
M.H.Valkenburg	Scheveningen	Mercurius	NVV
A.Versluis	Eindhoven	Metaal	NVV
A.van der Veen	Arnhem	Mercurius	NVV
H.G.M.A.Visscher	Amsterdam	NCVHP	CNV
D.Visser	Katwijk a.Z.	Metaal	NVV
G.van Vliet	Delft	ABVA	NVV
P.J.Vos	Moordrecht	Mercurius	NVV
K.Veldman	Amsterdam	Metaal	NVV
N.van Velzen	Diemen	Mercurius	NVV
F.Vocking	Utrecht	ABC	NVV
H.Wallenburg	den Haag	ABVA	NVV
C.van der Waarden	Bilthoven	KBV	NKV
L.Witte	Amsterdam	ABC	NVV
D.ter Wischa	Beverwijk	Metaal	NVV
H.van der Woerd	Utrecht	AVB	NVV
A.H.Woonings	Dordrecht	Metaal	NVV
J.K.C.Wijngaard	Zaandam	Mercurius	NVV
A.Zeissing	den Haag	AVB	NVV
C.Zijlmans	Rotterdam	BVA	NKV

STUDIO betekent studeren en werken en omgekeerd; acties en bezinning erop, dokumentatie en aan het werk van actie naar informatie en omgekeerd.

kosmo-dokumentatie f 12,50 per jaar

kosmo-stories f 10,— per jaar

kosmo-schriften

behandelen onderwerpen, per maandelijks verschijnend schrift, zoals de vredebewarende taak van de verenigde naties, de wereldhandelskonferentie, revolutie en democratie, alternatieve dienstplicht, wereldpolitieke instituties, partijpolitieke vernieuwing i.v.m. kosmopolitiek, de oost-west-dialoog etc.

Deze schriften worden uitgegeven in het formaat 17 x 22 cm en gemiddeld 16 pagina's tellend.

Geschied voor gespreks- en werkgroepen, vormingswerk en onderwijs, f15,— per jaar.

Onder meer verschenen (nog voorradig):

De rechten van de mens, *Piet Reckman.*

Theologie van de revolutie, *Bas Wielenga.*

Suggesties voor kosmopolitieke modellen '69/'70,

Piet Reckman.

Kort Marcuse - inleiding tot de denkwereld van Herbert Marcuse, *Jan Bank.*

Het gedonder begint: supersone vliegtuigen leggen een buldertapijt over de wereld, *Rudie van Meurs.*

Het leger in de ontwikkelingslanden, *Herman de Lange.*

De anti-raket-raket, *Gerard Kruisman e.a.*

Gehavend Rotterdam, *Rudie van Meurs.*

Kerk en ontwikkelingsamenwerking,

Aktiegroep Uppsala - Nederland.

Plan Mansholt

Oliën en vetten, *Wim de Graaf/Piet Reckman.*

Aluminium, *Aluminium Comitee.*

Manipulaties met ontwikkelingshulp, *D.Scherpenzeel.*

Kritische Economie, *A.B.T.M. van Schaik.*

Milieu-verontreiniging, *Rudie van Meurs.*

Het internationale monetaire stelsel, *J.K.T.Postma.*

Het socialisme in Afrika, *D.Scherpenzeel.*

Vietnam - de samenzwering van het zwijgen, *Tj. de Vries.*

Koffieraffinement, *Werkgroep "Denken en Doen" in samenwerking met D.Scherpenzeel.*

Opgave:

studio KOSMOPOLITIEK,

De Vork 2,

ODIJK,

tel. 03405 - 2358 en 2804, giro 55100, t.n.v. Sjaloom - Odijk.

STUDIO KOSMOPOLITIEK

STUDIO KOSMOPOLITIEK

sjaloom-odijk tel. 03405-2358
2804

prijs f 1,50